

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

-

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Tavoite arvonlisän jakautumisesta aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa on tärkeä. Tavoitteessa olisi kuitenkin syytä näkyä myös se, että samalla kun alkutuottajien osuutta ruoan kuluttajahinnasta tulee pyrkiä lisäämään, niin tulee tavoitella sitä, että arvonlisä tulevaisuudessa muodostuisi myös ekologisesti ja sosiaalisesti nykyistä kestävämmiin.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Strategiassa olisi mahdollisuus nostaa esiin tulevaisuuden ruokajärjestelmien tarjoamat mahdollisuudet Suomen ruokaviennille ja osaamiselle. Strateginen painotus kasviproteiineihin ja muihin kasvipohjaisiin, terveyttä ja ekologista kestävyyttä tukeviin tuotteisiin olisi mahdollisuus, joka kannattaisi nostaa strategiassa esille.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Strateginen tavoite 3 linkittyy voimakkaasti tavoitteeseen 4 sekä strategian muihin kohtiin, joissa käsitellään tuotannon vastuullisuutta eri näkökulmista. Strategian kohtaan 3 olisikin hyvä kirjata näkyviin, että jotta alan arvostus nousisi entisestään, tulee kestävyys ja vastuullisuusnäkökulmat huomioida nykyistään paremmin kaikessa toiminnassa, koskien mm. työntekijöiden, eläinten sekä ympäristön hyvinvointia.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Visiossa nostettiin esille tavoite siitä, että alkutuotannossa uudet teknologiat tukevat luonnon monimuotoisuutta. Tuotantoeläinten hyvinvointia koskevassa tavoitteessa kuitenkin esitetään, että ”Ruokajärjestelmän muutokset, esimerkiksi tilankoon kasvu, eivät heikennä eläinten hyvinvointia, lisää niiden välineellistä kohtelua tai eläintautiriskejä.” Luonnon monimuotoisuuden vahvistamista ja tuotantoeläinten hyvinvointia edistäisi paremmin strateginen tavoite eläintilojen koon pienentämisestä.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

-

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

On hienoa, että kotitalouksien omatoimisen varautumisen rooli on nostettu strategiassa esille. Viitaten mm. strategisessa tavoitteessa 3 esille nostettuun ravinteiden kierrätykseen, olisi strategian jossain kohdassa hyvä nostaa esille myös kotitarveviljelyn rooli ravinteiden kierrätyksen, monimuotoisten kotipihojen, omatoimisen varautumisen sekä ruoka- ja ympäristösuhteen kasvattamisessa. Myös luonnontuotteiden keräämisen ja käytön vahvistamista tulisi tavoitella. Pienempien ja eri alueilla sijaitsevien maatilojen merkitys on niin ympäristön kuin huoltovarmuudenkin kannalta olennainen.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Marttaliitto pitää tärkeänä tavoitetta, jolla turvataan kotimaisen ruuantuotannon jatkuvuus. Tavoitteessa olisi kuitenkin hyvä täsmentää, mitä tarkoitetaan nurmipohjaisen kotieläintalouden kehittämisenä.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Tuotantopanosten omavaraisuusasteen noston lisäksi tulisi tavoitella resurssien tehokkaampaa käyttöä, eli painottaa suoraan ihmisravinnoksi hyödynnettävien kasvien tuotantoa ravitsemussuosittelun mukaista kasvipainotteista ruokavaliota tukien.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Ilmastolain mukaan Suomen tulee olla hiilineutraali viimeistään vuonna 2035, ja myös ruokastrategian aikataulun olisi hyvä olla tämän tavoitteen kanssa yhtenevä. Strategiassa tulisi täsmentää turvepeltoihin liittyvää kohtaa, tarkoittaako se pitkän aikavälin luopumista niiden käytöstä, mikä olisi tavoitteena perusteltu ja oikeansuuntainen linjaus. Samalla on tärkeää varmistaa maatalousyrittäjille oikeudenmukaiset ja toteuttamiskelpoiset keinot siirtymän tueksi.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Tavoite luonnon monimuotoisuuden lisääntymisestä ja luonnontilan parantamisesta on olennainen ja strategiassa kootaan hyvä valikoima keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Strategiasta jäi kuitenkin vielä puuttumaan ruokavalintojen ja tuotannon ohjaaminen kohti kasvipainotteisuutta, joka osaltaan olisi merkittävä keino saavuttaa asetettuja tavoitteita ja käytännössä mahdollistaisi esimerkiksi perinnebiotooppien hoidon maataloustuotannon yhteydessä.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

Peltojen eroosion torjunta on olennaista, kun tavoitellaan ravinnekuormituksen vähentämistä. Strategiassa olisikin hyvä nostaa esille esimerkiksi kasvipeitteisyyden lisäys, leveämmät suojavyöhykkeet ja kevyemmät maanmuokkauksen käytänteet. Myös kosteikkojen rooli niin ravinteiden pidättämisessä kuin luonnon monimuotoisuuden ja vesienhallinnan tukemisessa olisi hyvä huomioida.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Tavoitteessa tulisi painottaa terveyttä ja hyvinvointia edistävän ruokavalion lisäksi ekologisesti kestävää ruokavaliota. Kotimaisuutta korostetaan paikoin liikaa suhteessa tutkimusnäyttöön. Strategian ei tulisi keskittyä vain kotimaisten raaka-aineiden käytön lisäämiseen, vaan sen tulisi tukea myös ravitsemussuositusten mukaista kasvipainotteisen syömisestä edistämistä. Kasvipohjaisten tuotteiden käytön kasvattamiselle olisi hyvä asettaa konkreettiset tavoitteet. Lisäksi strategiaan tulisi sisällyttää selkeä linjaus punaisen lihan käytön vähentämisestä terveyden ja ravitsemuksen näkökulmasta.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Ruokakasvatuksen näkökulma on erittäin tärkeä: lasten ja nuorten ymmärrys ruokajärjestelmästä sekä terveyttä tukevista ruokailutottumuksista rakentuu monien tekijöiden, kuten ruokaympäristön,

ruokasuhteen ja sosiaalisten vaikutteiden, kokonaisuudesta. Opetuksen lisäksi on tärkeää, että joukkoruokailut toimivat oppimisympäristöinä, joissa on mahdollisuus tutustua terveyttä edistäviin ja kestäviin ruokavalintoihin. Ruokapalveluilla ja julkisilla hankinnoilla on merkittävä rooli ruokakasvattajina ja uusien makujen totuttajina: ne voivat omilla valinnoillaan lisätä hyväksyntää uusille ruoka-aineille ja innovaatioille. Julkisten hankintojen kautta uudet ruoka-alan innovaatiot voivat saada jalansijaa ja kehittyä osaksi kestävästä ruokajärjestelmästä.

Tavoitteessa kotimaisten elintarvikkeiden käytön lisääminen on liitetty terveyttä edistävään ruokavalioon, mutta kotimaisuus ei sinänsä takaa terveellisyyttä.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havainnot

Tavoite on hyvä ja kannatettava. Ehdotamme kuitenkin, että termiksi valitaan terveyttä edistävä ruokavalio nykyisen terveellisen ruokavalion sijaan, jotta termi olisi linjassa uusien kansallisten ravitsemussuositusten kanssa. On myös tärkeää, että tavoitteessa mainitaan kasvipohjaiset tuotteet osana terveyttä ja kestävyttä edistävää ruokavaliota.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havainnot

On hyvä, että kotimaiset raaka-aineet ja uudet ruokainnovaatiot mainitaan, mutta tavoitteessa voisi korostaa myös kasvipohjaisten tuotteiden ja ilmastoystävällisten ruokaratkaisujen kehittämistä osana ruokakulttuurin uudistumista.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havainnot

Erittäin tärkeää on, että joukkoruokailua ei nähdä vain teknisenä ruokapalveluna, vaan myös ruokakasvatuksen ja yhteisöllisyyden paikkana, jossa voidaan tutustua uusiin makuihin, vahvistaa kestävästä syömisestä taitoja ja lisätä ruoan arvostusta. Kouluruokailu tulee kehittää, niin että yhä useampi oppilas tai opiskelija valitsee syödä kouluruoan.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havainnot lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Marttaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisesta ruokastrategiasta "Onnellisen ruuan maa". Strategia tarjoaa laaja-alaisen näkemyksen ruokajärjestelmän kehittämisestä, ja sen visio asettaa Suomen suunnannäyttäjäksi kestävien ruokajärjestelmien osalta. Kiitämme erityisesti siitä, että

strategiassa on otettu kattavasti huomioon ruokajärjestelmän monet ulottuvuudet ruoantuotannon ympäristövaikutuksista ja huoltovarmuudesta aina ruokakulttuuriin ja politiikkaan.

Kiitämme myös siitä, että kuluttajien rooli ruokajärjestelmässä on nostettu näkyvästi esiin. Digitaaliset työkalut, läpinäkyvyys, paikallisuus ja ruokahävikin vähentäminen tukevat vastuullisia valintoja. Tärkeä tavoite on sekin, että kestävä ruoka on aidosti kaikille saavutettavissa. Arvostamme myös sitä, että strategia tunnistaa ruoan merkityksen ravintoa laajempänä kokonaisuutena, mm. yhteisöllisyyden ja kulttuurin näkökulmasta.

Kehittämistarpeet

Strategia painottaa nykyisen ruokajärjestelmän kehittämistä, mutta näemme tarpeelliseksi, että kansallinen ruokastrategia asettaisi tavoitteita myös ruokajärjestelmän systeemiselle muutokselle. Kestävä tulevaisuus edellyttää rakenteellisia muutoksia, ei vain nykyisten käytäntöjen parantamista. Tässä yhteydessä korostamme tarvetta kasvipainotteiseen ruokavalioon ja tuotantoon siirtymiseen, ja ehdotamme, että tämä linjaus otettaisiin strategiassa selkeämmin lähtökohdaksi.

Strategian visio "Onnellisen ruoan maa" on puhutteleva, mutta kaipaa sanoitukseltaan tarkennusta. On tärkeää avata, mitä onnellisella ruoalla tarkoitetaan. Mikäli sillä viitataan eläinten ja ympäristön hyvinvointiin, tulisi strategian tavoitteiden olla nykyistä kunnianhimoisempia, jotta ne olisivat linjassa vision kanssa.

Marttojen näkemyksen mukaan onnellinen ruoka on terveellistä, turvallista, ekologista, eettistä, taloudellista, herkullista ja läheltä tuotettua, ruokaa, joka ottaa huomioon kaikki nämä osa-alueet.

Heikkilä Marianne
Marttaliitto ry

Silander Niina
Marttaliitto ry